

Ο σκοταδισμός της πνευματικής ιδιοκτησίας

του Νίκου Ρούσσου (από : <https://www.roussos.cc/>)

Εδώ και πολλά χρόνια οι εταιρίες παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού και οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τη διακίνηση πνευματικού έργου μέσω του internet. Δεν προσπάθησαν ούτε να το κατανοήσουν, ούτε να προσαρμοστούν. Αυτό που ξεκίνησε ως προσπάθεια περιορισμού, συνεχίστηκε ως προσπάθεια καταστολής και προσπάθεια άρσης βασικών ατομικών ελευθεριών. Και δυστυχώς δεν είναι πάντα απλώς προσπάθειες. Υπάρχουν και ήττες και νίκες σ' αυτό τον "πόλεμο".

Φτάσαμε σε ένα σημείο που οι άνθρωποι του πνεύματος (μέσω των εκπροσώπων τους, των δικηγόρων τους και των εταιριών στις οποίες οικειοθελώς παραχωρούν την εκμετάλλευση των έργων τους) έχουν συμφιλιωθεί με την ιδέα πως το δικαίωμα στην πνευματική ιδιοκτησία είναι πιο σημαντικό από βασικά ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες, όπως το απόρρητο των επικοινωνιών ή η ελευθερία λόγου. Δεν θα ξεχάσω την τελευταία φορά που συμμετείχα σε ημερίδα του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ), το γεγονός πως οι περισσότεροι οργανισμοί αντιμετώπιζαν το internet ως μια μάλιστα που ήρθε στην ανθρωπότητα και πρέπει να κάνουμε ό,τι περνάει απ' το χέρι μας να περιορίσουμε την ελεύθερη χρήση του. Νομικός εκπρόσωπος ενός τέτοιου οργανισμού έφτασε στο σημείο να προτείνει πως θα ήταν "καλή ιδέα" να περιοριστεί το μέγεθος των αρχείων που μπορούμε να κατεβάσουμε απ' το internet σε λίγα MB. Πέρα απ' την φανερά έλλειψη βασικής τεχνογνωσίας για τη λειτουργία του internet, τέτοιες απόψεις και η ευκολία με την οποία προτείνουν να περιορίσουμε ένα εργαλείο που έχει εκδημοκρατίσει σε μεγάλο βαθμό τη διανομή πνευματικής δημιουργίας, είναι ο λόγος που το παρόν post φέρει αυτό τον τίτλο.

Εδώ και κάποιες ημέρες έχει τεθεί σε διαβούλευση ο νέος νόμος διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ως συνήθως ο νόμος είναι αρκετά μακροσκελής και οργουελικά ασαφής για να τον διαβάσουν οι περισσότεροι πολίτες. Θα ήθελα να σταθώ σε δύο σημαντικά σημεία του νόμου. Στο θέμα της επιτροπής λογοκρισίας, που συστήνεται στον υπό πρόταση νόμο, και στο θέμα της a priori αμοιβής των καλλιτεχνών από αγορές ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Επιτροπή Λογοκρισίας

Το άρθρο 69, παράγραφος 8 περιγράφει τη δημιουργία μιας επιτροπής που θα αποφαινεται για ζητήματα παραβίασης του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας (του περιβόητου 2121/1993) στο internet. Για να σας γλιτώσω αρκετό διάβασμα παραθέτω τα σημαντικά σημεία.

Η Επιτροπή είναι 5μελής και θα αποτελείται από τον πρόεδρο και τον διευθυντή του ΟΠΙ, έναν εκπρόσωπο της ΕΕΤΤ, έναν δικαστή του Αρείου Πάγου και έναν δικαστή του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Οι δικαιούχοι έργων πνευματικής ιδιοκτησίας μπορούν να προσφύγουν σ' αυτή την Επιτροπή, η οποία πρέπει εντός 10 ημερών να αποφασίσει αν υπάρχει όντως θέμα ή όχι.

Αν η Επιτροπή αποφανθεί πως υπάρχει παράβαση ζητά απ' τους παρόχους πρόσβασης

internet (ISPs) να κόψουν την πρόσβαση στο συγκεκριμένο website.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς το δικαστικό της απόφασης η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμο ποσού 500€ έως 1000€ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης.

Είναι σημαντικό πως ξεκαθαρίζεται ότι η παρούσα διαδικασία δεν εφαρμόζεται κατά τελικών χρηστών. Προς το παρόν λοιπόν ο νόμος δεν περιγράφει διαδικασίες άρσης απορρήτου για τους χρήστες που κατεβάζουν έργα πνευματικής δημιουργίας ενδεχομένως παρανόμως.

Κατά των αποφάσεων της Επιτροπής μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης. Δεν είναι σαφές απ' το κείμενο του νόμου αν την προσφυγή πρέπει να την κάνει ο πάροχος της υπηρεσίας (πχ. ο κάτοχος της ιστοσελίδας) ή μπορεί οποιοσδήποτε θεωρεί πως θίγεται απ' την εφαρμογή της απόφασης να προσφύγει στη δικαιοσύνη.

Αν δεν είναι αρκετά σαφές ας το διατυπώσω όσο πιο emphaticά μπορώ. Αυτό που περιγράφει ο νόμος είναι τη σύσταση μια επιτροπής με την απόλυτη εξουσία και χωρίς να έχει προηγηθεί καμία δικαστική απόφαση να διατάσσει τους παρόχους να μπλοκάρουν ένα website από το ελληνικό internet.

Είναι φανερό πως η δημιουργία της επιτροπής είναι εμπνευσμένη απ' την αντίστοιχη που υπάρχει για τα τυχερά παιχνίδια (ΕΕΕΠ). Τα πράγματα βέβαια στον χώρο των πνευματικών δικαιωμάτων είναι ακόμα πιο πολύπλοκα και το μέλλον αρκετά πιο ζοφερό.

Υπάρχουν αρκετές δικαστικές αποφάσεις ως τώρα που έχουν διατυπώσει πως το να φιλοξενείς στο website σου παραπομπές για παράνομο υλικό που φιλοξενείται αλλού δεν συνιστά παράβαση. Ο Βασίλης Σωτηρόπουλος έχει καταγράψει κάποιες απ' αυτές τις μικρές νίκες. Υπάρχει η απόφαση του εφετείου της Βαρκελώνης, η απόφαση του Πρωτοδικείου Κιλκίς (με αφορμή το greek-movies.com, που λινκάρει περιεχόμενο κυρίως στο youtube), και πολλές ακόμα σε Ευρώπη και ΗΠΑ.

Για να το κάνω λίγο πιο σαφές αυτό, αν στο site σου παρέχεις links προς κομμάτια μουσικής που φιλοξενούνται αλλού (πχ. youtube) τα δικαστήρια έχουν πολλάκις αποφανθεί πως δεν φέρεις εσύ την νομική ευθύνη για το αν τα έργα αυτά είναι νομίμως αναρτημένα. Θα σεβαστεί η Επιτροπή όλα αυτά τα δεδουλευμένα; Ας το τραβήξω όμως λίγο παραπάνω. Τι γίνεται με τους torrent trackers; Οι torrent trackers δεν φιλοξενούν έργα πνευματικής ιδιοκτησίας ή γενικώς αρχεία προς κατέβασμα. Περιέχουν αρχεία μεταδεδομένων (metadata) ώστε να μπορούν οι χρήστες να μοιραστούν αρχεία (πχ. μια ταινία) μεταξύ τους. Παρέχουν συνήθως ένα magnet link, δηλαδή μια παραπομπή ώστε οι χρήστες να διαμοιραστούν αρχεία. Πρακτικά είναι ακόμα πιο "αθώα" από μια παραπομπή στο site μου προς ένα έργο στο youtube. Θα σεβαστεί η Επιτροπή την ελευθερία ύπαρξης τέτοιων υπηρεσιών;

Ποιος ελέγχει την Επιτροπή σε περίπτωση που καταχραστεί την εξουσία της; Ο νόμος δίνει καταρχήν τη δυνατότητα στους παρόχους να αιτιολογήσουν πιθανή μη-συμμόρφωση. Αλλά κρίνοντας απ' το πως έχουν χειριστεί το θέμα με την ΕΕΕΠ, μάλλον δεν πρέπει να ελπίζουμε πως θα σκεφτούν το συμφέρον των πελατών τους. Ο νόμος επίσης δίνει τη δυνατότητα για δικαστική προσφυγή, αλλά εκ των υστέρων και χωρίς να αναστέλλεται η απόφαση στο ενδιάμεσο.

Τέλος υπάρχει και το τεχνικό κομμάτι. Οποιοσδήποτε χρήστης μπορεί να "παρακάμψει" τέτοιες απαγορεύσεις είτε αλλάζοντας τους DNS servers που χρησιμοποιεί από αυτούς του παρόχου του σε κάτι πιο δημοκρατικό. Ή εναλλακτικά να χρησιμοποιήσει Tor. Αλλά νομίζω πως έχει γίνει σαφές ως τώρα πως το πρόβλημα δεν είναι πρωτίστως τεχνικό.

Αμοιβή καλλιτεχνών

Στο ίδιο άρθρο στην παράγραφο 2β ο νόμος προβλέπει αμοιβή 2% απ' την αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών. Δεν θέλω να σταθώ τόσο στο γιατί είναι λάθος να χρεώνεις a priori όλους τους χρήστες ηλεκτρονικών υπολογιστών ανεξαρτήτως αν κάνουν χρήση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας. Αυτό που θεωρώ πιο σημαντικό στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι το γεγονός πως δεν υπάρχει απολύτως καμία διαφάνεια γύρω απ' τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης ώστε να αποδίδεται δικαίως αυτή η αμοιβή. Ας πάρουμε το παράδειγμα της μουσικής και της ΑΕΠΙ. Τι γίνεται με τους μουσικούς που έχουν επιλέξει να διανέμουν τη μουσική τους με ελεύθερες άδειες και κατ' επέκταση δεν είναι μέλη της ΑΕΠΙ; Που είναι τα πλήρη οικονομικά στοιχεία της ΑΕΠΙ για να δούμε πώς κατανέμονται τα χρήματα που συλλέγει; Γιατί είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα απ' τη στιγμή που υπάρχει απλά για να εκπροσωπεί τους καλλιτέχνες; Απ' τη στιγμή που υπάρχει αυτή η έλλειψη διαφάνειας και οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης λειτουργούν ως κερδοσκοπικές ιδιωτικές εταιρίες για ποιο λόγο το κράτος λειτουργεί ως εισπράκτορας για λογαριασμό τους;

Τι μπορείς να κάνεις

Ενημερώσου. Διάβασε το αναλυτικό post του kargig για να έχεις μια πιο σφαιρική εικόνα της λογοκρισίας στο ελληνικό internet.

Τώρα ξέρεις. Ενημέρωσε όσους περισσότερους ανθρώπους μπορείς. Μην περιμένεις να αρχίσουν να κυνηγούν και χρήστες (δηλαδή να χτυπήσουν και τη δική σου πόρτα) για να αντιδράσεις.

Αν ο νόμος τελικώς ψηφιστεί, φρόντισε τουλάχιστον να αμυνθείς σε τεχνικό επίπεδο. Μάθε πως μπορείς να παρακάμψεις τη λογοκρισία ή/και να διατηρήσεις την ανωνυμία σου. Στο Hackerspace.gr κάνουμε συχνά συναντήσεις και workshops γύρω απ' αυτά τα θέματα. Αν κατά τύχη είσαι σε κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό ή βιβλιοθήκη θα χαρούμε να οργανώσουμε κι εκεί κάποιο workshop.

Αν όλα πάνε στραβά, χρειαζόμαστε δικηγόρους. Έστω κι αν καταφέρουμε να αντιμετωπίσουμε τη λογοκρισία εκ των υστέρων και να αντιστρέψουμε περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής, θα είναι αρκετά σημαντικό

Γράψε την άποψη σου στη διαβούλευση. Αν και δεν είμαι υπέρμαχος δομών που συντηρούν την ψευδαίσθηση συμμετοχικής δημοκρατίας, ανοιχτής διακυβέρνησης, ή όπως αλλιώς λέγεται αυτή την περίοδο, είναι κρίμα σχεδόν όλα τα σχόλια στο συγκεκριμένο άρθρο να είναι από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που ζητούν ακόμα μεγαλύτερη "αυστηρότητα".

Αντί επιλόγου

Αν και έχω χρησιμοποιήσει τον όρο "πνευματική ιδιοκτησία" αρκετές φορές στο post,

αποφεύγω συνήθως να τον χρησιμοποιώ. Δεν αναγνωρίζω δικαιώματα ιδιοκτησίας στην πνευματικής δημιουργία. Ανέκαθεν θεωρούσα πως απ' τη στιγμή που ένας δημιουργός διαθέσει το έργο του δημόσια τότε αυτομάτως γίνεται και δημόσιο κτήμα (public domain που λένε και οι νομικοί). Αλλά παρόλα αυτά, αν αναγνωρίσουμε δικαιώματα ιδιοκτησίας, τότε θα πρέπει να το κάνουμε σε συνδυασμό με ό,τι ο όρος ιδιοκτησία συνεπάγεται. Μεταξύ αυτών είναι και η φορολόγηση αυτής της ιδιοκτησίας, ανεξαρτήτως αν αποφέρει έσοδα.

Πηγή : <https://www.roussos.cc/2016/01/18/intellectual-property-skotadismos/>